

MERIKESKUS VELLAMO

Tietokeskus Vellamon kirjastoaineiston kokoelmaprofiili

Toukokuu 2009

Päivitetty 30.3.2010

Koonnut: Eeva Savolainen (KyAMK)

Työryhmä: Ikonen Elvi (KyM), Kannisto Sirkka (MV), Lehtiö Marianna (KyAMK), Mäenpää Sari (SMM), Mälly Heli (KyAMK)

Tietokeskus Vellamon kirjastoaineistoa koskevan kokoelmaprofiilin koostaminen oli yksi vuoden 2009 toimintasuunnitelmaan kirjatuista tavoitteista. Kokoelmaprofiiliryhmä määritteli tavoitteekseen selvittää eri toimijoiden tietokeskuksessa olevan kirjastoaineiston tämänhetkiset painopistealueet, ja pohtia yhdessä käytäntöjä hankintayhteistyön toteuttamisessa mm. hankintojen päällekkäisyyksien välttämiseksi.

1.Hankinnat

1.1 Tietokeskuksen kirjastoaineistojen hankintojen painopisteet

Tietokeskuksen kirjastoaineistojen hankinnoissa otetaan huomioon museoiden toimintojen painopistealueet ja museoiden kokoelmatoimintaa ohjaavat kokoelmastrategiat. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun hankintojen osalta huomioidaan myös KyAMK:n vuosittaiset hankintasuunnitelmat.

KyM:n kirjastoaineiston hankinnoissa painotetaan museotyön kannalta tärkeitä aihealueita. Painopisteitä ovat 1) Historia (yleinen historia, Suomen historia, taloushistoria) 2) Kymenlaakson paikallishistoria ja luovutettujen ulkosaarten historia 3) Arkeologia 4) Arkkitehtuuri ja rakennustutkimus 5) Kansatiede 6) Merihistoria (erityisesti itäinen Suomenlahti sisältäen myös Kymenlaakson rannikon, merivartiointi ja puuveneet) ja 7) meriarkeologia (erityisesti itäinen Suomenlahti sisältäen myös Kymenlaakson rannikon).

SMM:n kirjakokoelma on merihistorian erikoiskokoelma, jota kartutetaan tukemaan sekä museotyötä että tieteellistä merihistoriallista tutkimusta. SMM:n kirjastoaineiston hankinnoissa painotetaan kokoelman keskeisiä aihealueita, joita ovat 1) Merenkulun historia, meritaistelut, kauppamerenkulku, 2) Veneet ja laivat, 3) Purjehdus, veneily, 4) Satamat, majakat, 5) Merioikeus, 6) Rannikko- ja saaristoetnologia. SMM:n kirjastoaineiston hankinnat tukevat myös SMM:n esine-, arkisto- ja valokuvakokoelmia. SMM:n vuonna 2008 valmistuneen kokoelmastrategian painopistealueita ovat 1) Suomen kauppamerenkulku (suomalaiset varustamot, satamat, valtameri- ja rannikkoliikenteen laivat, merenkulun ammattilaiset, merenkulun tukitoiminnot kuten meripelastus, matkustajalaivat ja niiden matkustajat ja henkilökunta) 2) Merenkulkulaitos ja sen edeltäjät ja seuraajat (luotsaus, liikenteenohjaus, väylät, jäänmurto, meriturvallisuus, merikartoitus ja eri alustyyppit) 3) Suomalainen laivan- ja veneenrakennus (laivat, työmenetelmät, varusteet, mallit sekä alusten luovutukset ja muut merkittävät, laivanrakennukseen liittyvät tapahtumat) 4) Veneet ja veneilyyn, erityisesti huviveneilyyn ja veneenrakennuksen liittyvä, erityisesti 1950-lukua nuorempia aikakausia koskeva aineisto koko Suomen alueelta (purje- ja moottoriveneet, vaatetus, veneiden irtaimisto, veneenrakennus, venekauppa, purjehdus- ja muut tapahtumat).

KyAMK:n hankinnoissa painotetaan merenkulun koulutukseen liittyvää ammatillista ja tieteellistä näkökulmaa. Hankinnan painopistealueita ovat 1) Merenkulkuun liittyvä tekniikka 2) Vesiliikenne, 3) Laivanrakennus 4) Vesiensuojelu 5) Merenkulkualan määräykset ja säädökset, 6) Vesiurheilu, 7) Onnettomuustutkintalautakuntien raportit ja 8) Muu erityisesti merenkulun koulutusta tukeva aineisto ja 9) Meritaide. KyAMK hankkii myös valikoiden Kymenlaakson ja Kotkan saaristolaisuuteen liittyvää aineistoa (luovutetut ulkosaaret mukaan lukien).

Palmenialla on tietokeskuksessa pieni kokoelma erityisesti kasvatustieteeseen ja aikuiskasvatukseen painottuvaa kirjallisuutta. Kokoelma ei kartu toistaiseksi.

1.2 Käytännöt hankintayhteistyössä

Uutuushankinnoissa kukin toimija tekee hankintoja omien käytäntöjensä mukaisesti. Tehdyistä hankinnoista tiedotetaan hankintarenkaan jäsenille sähköpostitse (KyM: Elvi Ikonen, Museovirasto: Sirkka Kannisto, KyAMK: Heli Mälly ja Eeva-Riitta Kääriä) Kukin toimija päättää tahollaan, onko heidän tarpeen hankkia samaa aineistoa myös omaan kokoelmaansa.

Pitkäaikaisista ja isommista hankinnoista (esim. lehtitilaukset, sarjat) sovitaan tarpeen mukaan pidettävissä hankintakokouksissa. Lahjoitusten vastaanotto ja arviointi tapahtuu Vellamon yhteisen ohjeistuksen mukaan. Hankintoja tekevät henkilöt tekevät lahjoitusten osalta tarkistukset Kymi-tietokannasta ja voivat käyttää uutuushankintojen seurannassa myös tietokannan uutuusluetteloa.

2. Kokoelmat

Tietokeskuksen kokoelmissa on yhteensä n. 14 994 nimekettä (SMM: 6324 kpl, KyAMK: 3424 kpl, KyM: 5140 kpl, Palmenia: 106 kpl). SMM:n ja KyAMK:n tilastossa ovat mukana monografiat niteinä sekä kausijulkaisut nimeketasolla (monografiasarjojen osalta myös yksittäiset luetteloidut osat). Lukumäärät eivät siis kerro kokoelman tarkkaa kokonaisnidemäärää, koska mukana eivät ole esim. lehtien vuosikerrat tai yksittäiset numerot. Kymenlaakson museon kokoelma jakautuu kolmeen laajempaan kokonaisuuteen. Yleiskokoelmassa on nimekkeitä 3796 kpl, Kannon kokoelmassa 1000 kpl, ja Koivistoisen kokoelmassa 344 kpl.

2.1 Kokoelmien painopistealueet

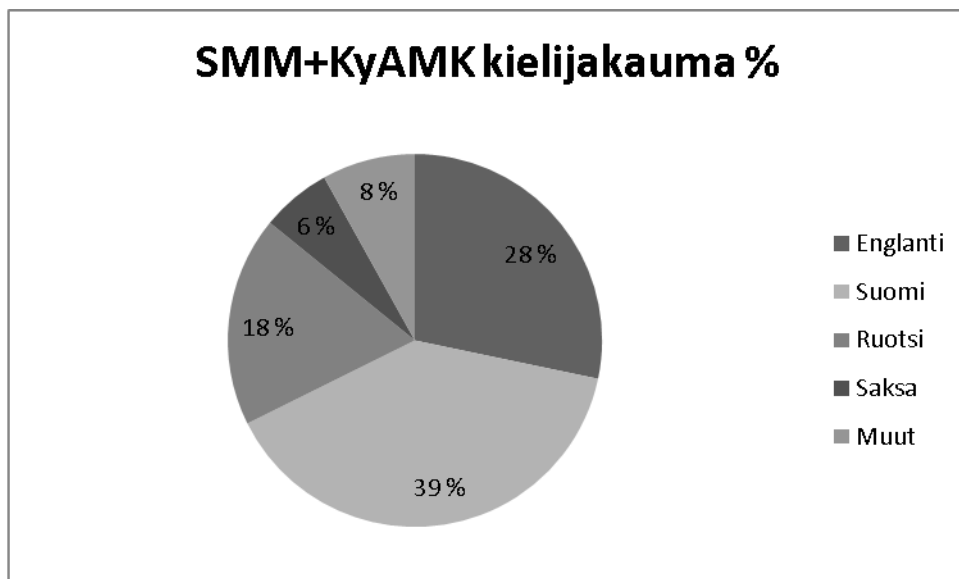
2.1.1 Kielijakauma

KyM:n kokoelman¹ suurimmat kielet ovat kirjastosta vastaavan tutkijan arvion mukaan suomi, englanti ja saksa. Antikvaria-ohjelmasta, johon aineisto on luetteloitu, ei ole mahdollista saada koneellisesti kieli- ja ikäjakaumia. Myöskään Palmenian aineistosta ei toistaiseksi ole saatavilla tarkkoja lukemia. Suurimmat kielet ovat arvion perusteella suomi (n. 95 %) ja englanti (n. 5 %).

Kieli	SMM % omasta	KyAMK omasta	%	yht. SMM+KyAMK	%
Englanti	28	28		28	
Suomi	27	62		39	
Ruotsi	25	6		18	
Saksa	8	2		6	
Muut	12	2		8	

¹ KyM:n kokoelma: yleiskokoelma, Kannon ja Koivistoisen kokoelmat. Pelkän yleiskokoelman laajimmat kielet ovat englanti ja suomi.

Kuva 1. Kielijakaumat. KyAMK:n kokoelman muut kielet: viro, tanska, venäjä, norja, hollanti, ranska. SMM:n kokoelman muut kielet: tanska, norja, islanti, venäjä, viro, latvia, liettua, puola, hollanti, ranska, italia, espanja, katalaani, latina

Kuva 2. SMM:n ja KyAMK:n yhteenlaskettu kielijakauma: suomi (39%), englanti (28%), ruotsi (18%) ja saksa (6%).

Merimuseon aineistosta selkeästi suurempi osa painottuu vieraskieliseen materiaaliin, kun taas KyAMK:n ja KyM:n kokoelmat painottuvat suomenkieliseen aineistoon. Englanti on vieraista kielistä keskeisin, sen jälkeen tärkeimmät vieraat kielet ovat ruotsi ja saksa. KyAMK:n osalta vieraskielisen aineiston osuutta on tarkoitus kasvattaa, tärkeimmät kielet ovat englanti, ruotsi, saksa, venäjä ja viro.

2.1.2 Ikäjakauma

Kymenlaakson museon ja Palmenian osalta ikäjakaumatietoja ei ole tällä hetkellä saatavilla.

Kokoelman ikä/ KyAMK ja SMM

Julkaisuvuosi	Niteiden lkm/SMM	%	Niteiden lkm/KyAMK	%	Niteet yht.	% yht.
2005 - 2009	219	3	595	17	814	8
2000 - 2004	502	8	954	28	1456	15
1995 - 1999	501	8	738	22	1239	13
1990 - 1994	468	7	288	8	756	8
1980 - 1989	863	14	397	12	1260	13
1970 - 1979	596	9	175	5	771	8
1960 - 1969	486	8	75	2	561	6
1950 - 1959	477	8	69	2	546	6
1900 - 1949	1671	26	24	1	1695	17
- 1899	490	8	1	0	491	5
tuntematon	51		108			

				3	159	2
yhteensä	6324	100	3424	100	9748	101

Suomen merimuseon aineisto profiloituu vanhempaan aineistoon. Eniten aineistoa on vuosilta 1900-1949 (26%) ja 1980-luvulta (14 %). Muutoin kokoelman julkaisuvuodet jakautuvat varsin tasaisesti eri vuosikymmenille. Vuoden 2005 jälkeen julkaistua aineistoa on vähiten, 3 % kokoelmasta. KyAMK:n kokoelma painottuu selkeästi uudempaan aineistoon. Eniten aineistoa on vuosilta 2000-2004 (28 %), 1995-1999 (22 %) ja 2005-2009 (17%). Ennen vuotta 1900 julkaistua aineistoa KyAMK:lla on vain yksi nimeke, ja vuosien 1900-1949 välillä julkaistujakin vain 1 %.

Kun kokoelmia tarkastellaan yhdessä, eniten aineistoa on vuosilta 1900-1949 (17 %), 2000-2004 (15 %) ja 1995-1999 (13 %). Suomen merimuseon ja KyAMK:n kokoelmat täydentävät toisiaan: merimuseo keskittyy vanhempaan aineistoon, KyAMK uudempaan.

2.1.3 Aihealuejakaumat kokoelmittain

KyM/ Yleiskokoelma: Suurimmat aihealueet KyM:n yleiskokoelmassa ovat meriarkeologia ja merihistoria (18%), museologia (13%), muu museoihin liittyvä aineisto (12 %), aikakauskirjat, vuosikirjat ja kalenterit (9%) ja Kymenlaakso ja luovutetut saaret (8%).

SMM: Suurimmat aihealueet omassa kokoelmassa ovat merenkulun historia (11 %), laivanrakennus (7 %), kausijulkaisut (7 %), sotahistoria (7 %) ja meriaiheinen kaunokirjallisuus (6%)

KyAMK: Suurimmat aihealueet omassa kokoelmassa ovat insinööritieteet, joihin lukeutuvat muun muassa konetekniikka, tietoliikennetekniikka, vesiväylien ja satamien rakentaminen ja liikennevälinetekniikka (yht. 15 %), vesiliikenne (15%), liikennevälinetekniikka (10%) ja kirjallisuustiede, etenkin kaunokirjallisuus (9 %). Muita tärkeitä aihealueita ovat vesikulkuneuvoihin ja laivanrakennukseen liittyvä aineisto (7%), luonto ja luonnonsuojelu (3 %), joka sisältää erityisesti vesien suojeluun liittyvää materiaalia, sekä maantiede ja matkat (3%). Paikallishistoriaa kokoelmaan sisältyy n. 3 %. Taideaiheista materiaalia on n. 5% kokoelmasta, ja sen keskeisiä alueita ovat vesiurheilu, purjehdus ja meritaide.

Palmenia: Suurimmat aihealueet Palmenian kokoelmassa ovat kasvatustiede (n. 47 %), psykologia (n. 14 %) ja tiedottaminen/viestintä (n. 14 %).

2.1.4 Aihealuejakaumat koko tietokeskuksen tasolla

Tietokeskuksessa on käytössä kolme erillistä luokitusjärjestelmää (KyAMK, KyM, SMM), minkä vuoksi aihealueiden vertailu koko tietokeskuksen tasolla on haastavaa. Liitetaulukon 1 on koottu aihealueet KyAMK:n, KyM:n (käsikirjaston yleiskokoelma) ja SMM:n luokitusjärjestelmissä nimettyjen aihealueiden mukaisesti.

Mahdollisuuksien mukaan aihealueita on yritetty yhdistää, esimerkiksi Merenkulkuoppi, tähtitiede -aiheeseen on katsottu kuuluvaksi SMM:n aineiston lisäksi myös KyAMK:n tähtitieteen ja astrofysiikan aineisto.

Päällekkäisiä aihealueita näyttää taulukon perusteella olevan suhteellisen vähän. Aikauskirjat, vuosikirjat ja kalenterit/ Kausijulkaisut ja hakuteokset ovat ymmärrettävästi sellaisia ryhmiä, joista kaikilla toimijoilla on aineistoa. Lisäksi Kymenlaakson museolla ja Suomen merimuseolla on Varia-luokka, johon on sijoitettu sellainen kirjallisuus, jolla ei ole omaa aihealuetta (Merimuseon osalta mm. meritaide).

KyAMK:lle, KyM:lle ja SMM:lle yhteisiä aihealueita ovat 1) Elämäkerrat ja muistelmat, henkilöhistoria, sukututkimus ja genealogia (SMM 7.5: Elämäkerrat) ja 2) Paikallishistoria (SMM:n luokka 4.2 Paikallishistoria, kaupunkien historia)

KyAMK:lle ja KyM:lle yhteisiä aihealueita ovat: 1) Elämäkerrat ja muistelmat, henkilöhistoria, sukututkimus, genealogia, 2) Maantiede ja matkat, 3) Paikallishistoria (Kymenlaakso ja ulkosaaret) ja 4) Taide (KyAMK:lla tähän luokkaan luetaan vesiurheilu, KyM:llä kyseessä nimenomaan taideaiheet)

KyM:lle ja SMM:lle yhteisiä aihealueita ovat 1) Museologia ja 2) Yhteisöjen historiikit 3) Merihistoria (KyM)/ Merenkulun historia (SMM).

KyAMK:lle ja SMM:lle yhteisiä aihealueita ovat 1) Laivanrakennus, 2) Merenkulkuoppi ja tähtitiede (KyAMK: tähtitiede ja astrofysiikka), 3) Merikalastus (KyAMK:lla aiheeseen on luettu metsästäys ja kalastus), 4) Merioikeus, 5) Vesiurheilu ja 6) Viestitys ja signaalit (KyAMK:lla aiheeseen on luettu tietoliikennetekniikka)

KyAMK:lle ja Palmenialle yhteinen aihealue on 1) Kasvatustiede.

Liitetaulukko 2 on ryhmitelty tietokeskuksen suurimmat aihealueet.

LIITE 1

Tietokeskus Vellamon aihealueet kunkin toimijan luokituksen mukaan

Aihealue (kpl)	KyAMK kpl	KyM/ Yleiskokoelma kpl	SMM kpl	Palme nia kpl	yht. kpl/ %
Aikakauskirjat, vuosikirjat ja kalenterit/ Kausijulkaisut	?	339	415		754/ 5 %
Aluesuunnittelu, seutusuunnittelu, kaupunkisuunnittelu		281			281/ 1,9 %
Alusten historiikit			170		170/ 1,1 %
Arkeologia		146			146/ 1 %
Arkkitehtuuri		224			224/ 1,5%
Bibliografiat, kirjaluettelot		62			62/0,4%
Elämäkerrat ja muistelmat, henkilöhistoria, sukututkimus, geneaologia	50	34	118		202/ 1,3%
Etnografia	12				12/0,08 %
Etnologia			273		273/ 1,8 %
Geologia	105				105/ 0,7 %
Graafinen taide		7			7/0,05%
Hakuteokset (mm. merisanastot)	252	108	349		709/ 4,7 %
Historiantutkimuksen metodit		36			36/0,2%
Insinöörیتieteet	521				521/ 3,5 %
Kalenterit, laivaluettelot			85		85/ 0, 6 %
Kansatiede, kansanrunous		172			172/ 1,1 %
Kasvatus, opetus, koulutus	78			50	128/0,9 %
Kasvitiede ja eläintiede	62				62/0,4%
Kauppamerenkulku			219		219/ 1,5 %
Kirjallisuus	319		367 (meriaih.kaunokirj.)		686/ 4,6 %

Laivakoneet, varusteet			89		89/ 0,6 %
Laivanrakennus	239		459		698/ 4,7 %
Laivarekisteri			4		4/0,02%
Luonto ja luonnonsuojelu (erit. vesien suojelu)	114				114/ 0,8 %
Lääketiede	52				52/ 0,3 %
Löytöretket, valtameripurjehdus			63		63/ 0,4 %
Maaailmanhistoria		30			30/0,2%
Maantiede ja matkat	113	40			153/ 1 %
Merenkulkuoppi, tähtitiede	52 (tähtitiede, astrofysiikka)		234		286/ 1,9 %
Merenkulun hallinto, luotsi- ja majakkalaitos			154		154/ 1 %
Merenkulun historia			691		691/ 4,6 %
Meri, oseanografia			109		109/ 0,7 %
Meriarkeologia ja merihistoria		664			664/ 4,4 %
Merikalastus	98 (metsästys & kalastus)		42		140 / 0,9 %
Merioikeus	7		152		159/ 1 %
Museologia		110	142		252/ 1,7 %
Museot		465			465/ 3,1 %
Opinnäytteet, akateemiset tutkielmat		157			157/ 1 %
Paikallishistoria (KyM: Kymenlaakso ja ulkosaaret)	101	356	105		562/ 3,7 %
Pienoismallit			38		38/0,3 %
Psykologia				15	15/ 0.1 %
Purjehdusselostukset			122		122/ 0,8 %
Rariteetit			332		332/2,2 %
Sanakirjat		40	40		80/0,5 %
Satamat, satamatekniikka			132		132/0,9 %
Sotahistoria			411		411/ 2,7 %
Suomen historia ja taloushistoria		260			260/ 1,7 %

					%
Taide	184 (suurin osa vesiturheilua)	58			242/ 1,6 %
Tiedottaminen ja viestintä				15	15/ 0,1 %
Valokuvaus		21			21/ 0,1 %
Varia		14	161		175/ 1,2 %
Vesiliikenne	514				514/ 3,4 %
Vesiturheilu	95 (vesiturheilu, purjehdus)		297		392/ 2,6 %
Viestitys, signaalit	33 (tietoliikennetekniikka)		48		81/ 0,5 %
Yhteisöjen historiikit		80 (yrityshistoriikit)	310		390/ 2,6 %
Yhteisöt. Kokoukset. Konferenssit. Tutkimuslaitokset		19			19/ 0,1 %
Yleinen historia		73			73/ 0,5 %
YHTEENSÄ					92,96 %

LIITE 2

Suurimmat aihealueet (laajuus < 2,6 % koko tietokeskuksen kirjastoaineistojen kokoelmasta)

Aihealue (kpl)	KyAMK kpl	KyM/ Yleiskokoelma kpl	SMM kpl	Palm enia kpl	yht. kpl/ %
Aikakauskirjat, vuosikirjat ja kalenterit/ Kausijulkaisut	?	339	415		754/ 5 %
Hakuteokset (mm. merisanastot)	252	108	349		709/ 4,7 %
Insinöörیتieteet	521				521/ 3,5 %
Kirjallisuus	319		367 (meriaih.kaunokirj.)		686/ 4,6 %
Laivanrakennus	239		459		698/ 4,7 %
Merenkulun historia			691		691/ 4,6 %
Meriarkeologia ja merihistoria		664			664/ 4,4 %
Museot		465			465/ 3,1 %
Paikallishistoria (KyM: erit. Kymenlaakso ja ulkosaaret)	101	356	105		562/ 3,7 %
Sotahistoria			411		411/ 2,7 %
Vesiliikenne	514				514/ 3,4 %
Vesiturheilu	95 (vesiturheilu, purjehdus)		297		392/ 2,6 %
Yhteisöjen historiikit		80 (yrittshistoriikit)	310		390/ 2,6 %